

Với những phát biểu mang tính công kích, ông Duterte thường đi ngược lại các quy tắc ngoại giao. Liệu ASEAN, dưới sự lãnh đạo của Philippines, đã chuẩn bị tâm thế cho một "chuyến đi bão táp" hay chưa?

T̄ng th̄ng Phillippines Rodrigo Duterte có v̄ không gīng m̄t nhà ngōi giao châu Á thông th̄ng. V̄i nh̄ng phát bīu mang tính công kích, ông Duterte th̄ng đi nḡc l̄i các quy t̄c ngōi giao mà ông cho là c̄ng nh̄c, nông c̄n. Phong cách khó đoán c̄a ông Duterte khīn d̄ lūn đ̄t câu h̄i: līu ASEAN, d̄i s̄ lãnh đ̄o c̄a T̄ng th̄ng Phillippines, đã chūn b̄ tâm th̄ cho m̄t "chuȳn đi bão táp" hay ch̄a?

Khi trao l̄i quȳn ch̄ t̄ch ASEAN cho Singapore vào n̄m t̄i, ông Duterte hy v̄ng s̄ đ̄t đ̄c đ̄u mà ASEAN đã c̄ ḡng r̄t lâu trong h̄n m̄t th̄p k̄ qua: m̄t th̄a thūn v̄i B̄c Kinh trong vīc ḡn gī hòa bình ̄ Bīn ̄ng. Tháng 1/2017, ông Duterte bày t̄ d̄ đ̄nh xây d̄ng m̄t n̄n t̄ng h̄p tác chung gīa các n̄c ASEAN. Sáu v̄n đ̄ tr̄ng tâm đ̄c ông đ̄ c̄p t̄i là: hòa bình và ̄n đ̄nh; h̄p tác an ninh bīn; phát trīn b̄n v̄ng d̄a vào s̄ đ̄i m̄i; s̄c b̄t c̄a ASEAN; tr̄ng tâm h̄ng t̄i con nḡi c̄a ASEAN; và ASEAN nh̄ m̄t hình m̄u trong khu v̄c và m̄t nhân t̄ trong b̄c tranh toàn c̄u.

B̄ tr̄ng Qūc phòng Phillippines Delfin Lorenzana cho bīt ông Duterte, đúng theo phong thái c̄ng r̄n c̄a mình, tuyên b̄ ASEAN không nên tr̄ thành m̄t "lá bài" trong s̄ đ̄i đ̄u c̄a các c̄ng qūc trên th̄ gīi. Theo ông Lorenzana, ông Duterte tin t̄ng r̄ng ASEAN có l̄i th̄ r̄t l̄n khi h̄p s̄c thành m̄t kh̄i - v̄i m̄t n̄n kinh t̄ có giá tr̄ t̄i 2,3 nghìn t̄ USD và m̄t th̄ tr̄ng t̄i 624 trīu dân.

Đã có nh̄ng lo nḡi cho r̄ng ông Duterte có th̄ s̄ đ̄a ASEAN h̄ng v̄ Trung Qūc và Nga, t̄ đó gây ̄nh h̄ng x̄u t̄i quan h̄ c̄a ASEAN v̄i M̄ và Nh̄t B̄n. Tuy nhiên, cho đ̄n nay, hai cūc ḡp quan tr̄ng d̄i s̄ ch̄ tr̄ c̄a Phillippines cho th̄y vīc xây d̄ng s̄ đ̄ng thūn đã đ̄c ̄u tiên, và là c̄ s̄ đ̄ C̄ng đ̄ng Kinh t̄ ASEAN (AEC) có th̄ "c̄t cánh".

Các b̄ tr̄ng ngōi giao c̄a khu v̄c đang c̄ đ̄t đ̄c th̄a thūn khung cho B̄ Quy t̄c ̄ng x̄ ̄ Bīn ̄ng (COC), h̄ng t̄i s̄ là m̄t c̄ ch̄ đ̄ kīm soát các xung đ̄t t̄i Bīn ̄ng. Quȳn Ngōi tr̄ng Phillippines Enrique Manalo c̄ng hy v̄ng ASEAN và Trung Qūc s̄ đ̄t th̄a thūn t̄i các cūc ḡp d̄ kīn dīn ra ̄ B̄c Kinh trong tháng 5 này, và khung th̄a thūn s̄ đ̄c ký vào tháng 6. Khung th̄a thūn này có kh̄ n̄ng s̄ bao ḡm các cam k̄t chung d̄a trên Tuyên b̄ v̄ ̄ng x̄ c̄a các bên ̄ Bīn ̄ng (DOC) đã đ̄c đ̄a ra cách đây 14 n̄m.

Đ̄u đ̄ng nói, đây là b̄c tīn quan tr̄ng đ̄u tiên k̄ t̄ khi ASEAN b̄t đ̄u n̄ l̄c thông qua COC vào n̄m 2002. Theo l̄i Ngōi tr̄ng Singapore Vivian Balakrishnan, đ̄u này sẽ t̄o nên m̄t n̄n t̄ng và sẽ t̄ tin cho ASEAN khi tīn t̄i m̄c tiêu th̄c sẽ là đ̄t th̄a thūn v̄ m̄t COC mang tính ràng būc pháp lý trong t̄ng lai. Ông Balakrishnan nói: “Chúng ta không th̄ thay đ̄i ch̄ng tr̄ng ngh̄ sẽ c̄a các c̄ng qūc, nh̄ng chúng ta c̄n đ̄m b̄o duy trì hòa bình và ̄n đ̄nh t̄i khu v̄c này”.

Theo các tính toán c̄a ông Duterte, Bīn ̄ng là chìa khóa đ̄ ASEAN đ̄t đ̄c tīm n̄ng l̄n m̄nh v̄ kinh t̄. Theo các ngūn tin trong chính ph̄ Phillippines, ông Duterte đ̄ng c̄ ḡng xích l̄i ḡn h̄n v̄i B̄c Kinh đ̄ đ̄t đ̄c thō thūn h̄p lý h̄n cho COC. Vīc không đ̄a quȳt đ̄nh c̄a Tòa tr̄ng tài qūc t̄, theo đó bác b̄ quȳn l̄ch sẽ c̄a Trung Qūc ̄ Bīn ̄ng, vào ch̄ng tr̄ng ngh̄ sẽ c̄a ASEAN đ̄c cho là cách đ̄ gīm b̄t c̄ng th̄ng gīa ASEAN và Trung Qūc trong vīc quȳt đ̄nh COC sẽ bao ḡm các đ̄u khōn gì.

M̄c tiêu c̄a ông Duterte, theo m̄t số chuyên gia, là có th̄ hīn th̄c hóa vīc đ̄a ASEAN th̄c sẽ tr̄ thành m̄t kh̄i đoàn k̄t. T̄ khi đ̄c thành l̄p vào tháng 12/2015, AEC đ̄t đ̄c r̄t ít tīn trīn. M̄t nghiên c̄u c̄a ngân hàng HSBC cho th̄y th̄ng m̄i gīa các n̄c ASEAN th̄m chí còn gīm t̄ng đ̄ng v̄i t̄ng l̄ng xūt kh̄u t̄ các n̄c ASEAN t̄i ph̄n còn l̄i c̄a th̄ gīi. Th̄ng m̄i gīa các n̄c ASEAN gīm 3,5% trong 9 tháng đ̄u sau khi AEC đ̄c thành l̄p, t̄ng đ̄ng v̄i l̄ng sẽ gīm 3,9% xūt kh̄u t̄ khu v̄c này đi các n̄c khác. Liên k̄t ngân hàng c̄ng dīn ra r̄t ch̄m.

Tuy nhiên, B̄ tr̄ng Tài chính Phillippines Carlos Dominguez cho r̄ng ASEAN đ̄ng đ̄t đ̄ chín mūi đ̄ có th̄ h̄ng l̄i t̄ m̄t cūc bùng n̄ v̄ đ̄u t̄. AEC cung c̄p m̄t th̄ tr̄ng v̄i h̄n 600 trīu khách hàng tīm n̄ng, m̄t th̄ tr̄ng lao đ̄ng t̄i 300 trīu nhân công, đa sẽ là tr̄, có k̄ n̄ng và n̄ng đ̄ng. Theo ông Dominguez, các n̄n kinh t̄ trong khu v̄c v̄n còn r̄t nhīu c̄ h̄i đ̄ t̄ng tr̄ng, và vīc đ̄u t̄ c̄ sẽ h̄ t̄ng đ̄i dào sẽ làm t̄ng đ̄ hīu qū trong liên k̄t khu v̄c.

M̄c dù v̄y, ASEAN v̄n còn r̄t nhīu thách th̄c ̄ phía tr̄ng. Phó T̄ng th̄ ký ASEAN Lim Hong Hin cho r̄ng các hy v̄ng v̄ sẽ t̄ng tr̄ng c̄a ̄ng Nam Á ph̄i đ̄t trong b̄i c̄nh tình hình th̄ gīi tr̄ nên r̄t khó l̄ng, khi ch̄ ngh̄a dân t̄y

và tình trệng bởo hỏ đang có xu hớng gia tẻng. Tẻng thẻng Mỏ Donald Trump cẻng đảc cho là mỏt thách thỏc cỏa ASEAN. Ông Trump rút Mỏ khỏi Hiẻp đảnh ỏỏi tác xuyên Thái Bình Dẻng (TPP), do đỏ ASEAN chỏ còn lỏi thỏa thuẻn Hiẻp đảnh ỏỏi tác Kinh tẻ Toản diẻn Khu vỏc (RCEP) do Trung Quỏc khỏi xỏỏng. Ông Duterte cẻng tẻng chỏ trích TPP là “hỏn chỏ” nhẻng nỏcc nhỏ Philippines và do đỏ chuyẻn sang ỏẻng hỏ RCEP, mỏc dù đảu này đảc cho là không có lỏi cho ASEAN.

Nhẻng chia rỏ vỏ vãn đả TPP-RCEP, chính sách bởo hỏ cỏa ông Trump, hay viỏc ASEAN nên có đẻng thái ra sao... sẽ kẻo dài sang nỏm chỏ tẻch ASEAN cỏa Singapore. Theo nhà phân tích chính trẻ Richard Javad Heydarian tẻi ỏỏi hỏc De La Salle (Phillipines), ông Duterte sẽ không đả dàng đảt đảc nhẻng thỏa thuẻn vỏ khung COC, chẻng khẻng bỏ hay tẻi phỏm xuyên quỏc gia, hay tìm giỏi pháp cho các mỏc tiẻu kinh tẻ lâu dài. Chuyên gia Heydarian cho rẻng ông Duterte phỏi nhẻn ra rẻng không thỏ giỏu nhỏm đả viỏc Trung Quỏc đang có nhẻng chiẻn đảch bỏi đảp quy mô lẻn tẻi Bỉn ông. Thay vào đỏ, ông Duterte nên đảa ra mỏt cỏ chỏ hai tẻng, tẻc là mỏt sẽ quyẻt đảnh cỏa ASEAN có thỏ đảc thông qua đảa trên đả sẽ nỏu vãn đả đỏ không trẻc tiẻp ỏẻng hỏng đản tẻt cỏ các thành viẻn trong khu vỏc.

Tác giỏ Raul Dencel là trẻng đải diẻn tẻ Straitstimes tẻi Phillipines. Bài viẻt đẻng trên “[Straitstimes](#)”.

Vỏ Hiẻn (gt)